

BOHUSLÄNS MUSEUM

Handläggare

Hans Kindgren museichef

Datum

2016-03-03

Dnr

BM 148-2016

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande över utredningen "Ny museipolitik", SOU 2015:89

Bohusläns museum har fått rubricerad utredning (ert dnr Ku2015/02515/KL) på remiss och vill härmed framföra våra synpunkter.

Allmänt

Bohusläns museum anser att utredningen gjort ett gediget arbete kring framväxt och organiseringen av de centrala museerna och tydligt belyst behovet att stärka museisektorn.

Däremot anser museet att tilläggsdirektivet, rörande hur verksamhet och samlingar vid de centrala museerna kan göras tillgänglig för människor i hela landet, behandlats enbart ur ett centralmuseiperspektiv. I varje län finns ett länsmuseum med en tydlig regional förankring och genom att verka via dessa kan tillgänglighetsproblemet lösas.

Utredningen har också nästan enbart fokuserat på museernas publika sida på bekostnad av de andra kärnuppgifterna - samlingarna och forskning/kunskapsuppbyggnad. Likaså har frågan om kulturmiljöarbetets ställning i museisektorn inte berörts. Då denna fråga är av central betydelse för Bohusläns museum, liksom övriga läns museer är detta en brist i utredningen.

Sammanfattande synpunkter

- Bohusläns museum ställer sig bakom till förslaget om en lag för museiområdet. ICOMs definition av ett museum bör användas då samlingarna och utbildad personal är centrala för ett museum. § 13 måste omarbetas så att den inte utgår från ett centralmuseiperspektiv utan görs neutral för hela museisektorn.
- Bohusläns museum ställer sig bakom förslaget om aktiv förvaltning av samlingarna.
- Bohusläns museum är tveksamt till nyttan av en ny myndighet. Museet ser liksom utredningen att det finns starka behov av att stärka och utveckla sektorn genom en mer koncentrerad myndighetsstruktur. Lösningen på detta är dock snarare att göra en genomgripande översyn av alla befintliga myndigheter och koncentrera dessa i stället för att skapa ytterligare en myndighet. Den föreslagna nya sektorsmyndigheten blir enligt Bohusläns museum alltför svag och alltför begränsad för att kunna ta itu med de behov som finns. Om ändå man väljer att gå vidare med en myndighet vill museet framföra att läns museernas kulturmiljöarbete måste ingå i myndighetens arbetsområde och att myndigheten måste dimensioneras efter de stora behov som finns.

- Bohusläns museum är positiva till förslaget med kollegial granskning. Detta måste dock vidgas även till att omfatta länsmuseumerna,
- Bohusläns museum ställer sig positiva till nya statsbidrag för samverkansprojekt.

Ny museilag

En lagreglering av museisektorn innebär både för och nackdelar. Negativa effekter kan bli att verksamheten begränsas av lagstiftningen och att ytterligare administration uppstår då någon myndighet måste utöva tillsyn över lagen. Sammanvägt anser dock Bohusläns museum att en lag för museiområdet generellt sett skulle stärka museisektorns ställning. En museilag som får en större genomslagskraft för hela museisektorn. Det är glädjande att förslaget betonar museernas fria roll – ”armlängds avstånd” och viktiga samhällsfunktioner. Den fria ställningen innebär samtidigt att museerna har viktiga samhällsfunktioner att fylla enligt de uppdrag som de får av sina bidragsgivare.

Då det som definierar ett museum från andra samhällsliga kultur- och kulturarvsinstitutioner är just att det förvaltar och visar samlingar bör definitionen i 3§, vilka som omfattas av lagen, förtydligas så att det framgår att museer är institutioner som förvaltar och visar samlingar med ämnesutbildad personal. ICOM:s definition bör gälla att museet är en institution ”som förvärvar, bevarar undersöker, förmedlar och ställer ut Materiella och immateriella vittnesbörd om människan och hennes omvärld.” Mycket av museets verksamhet har sin utgångspunkt i samlingarna – kunskapsuppbyggnad, pedagogik, utställningar mm. Om man önskar att lagen även omfattar utställningshallar etc. kan detta anges specifikt i definitionen.

Enligt museet bör det också tydligare motiveras *varför* museerna bidrar till det demokratiska samhällets utveckling då detta är den paragraf som motiverar lagen. Längre fram i utredningen (s 270-71) utvecklas resonemanget med museernas samhällsnytta. Något av denna text bör läggas i 3§.

Utredningen bör förtydliga vad som avses med en ”huvudman” i 5§. För de flesta länsmuseum som är stiftelser är ”huvudmannen” stiftarna inte styrelsen.

I lagens 13§ specificeras att de statliga museerna ska verka i hela landet. Detta är enligt Bohusläns museum en skrivning som utgår från ett centralmuseiperspektiv. *Alla* museer har att verka inom sina respektive områden – kommunalt, regionalt eller nationellt. Då lagen är avsedd att omfatta lag för hela den offentliga museisektorn måste denna § skrivas om till en mer neutral lydelse om att museer har ett ansvar inom sina respektive områden.

Bohusläns museum bedriver en omfattande verksamhet ute i landskapen med kommuner, organisationer och näringsliv, ca. 40% av resurserna läggs här. Särskilt viktigt stödet till de kommunala samhällsbyggnadsavdelningarna i deras hantering av den fysiska kulturmiljön. Museet bedriver också en omfattande undersökningsverksamhet i sitt område samt arbete med platsutveckling för besöksnäringen. Det är därför viktigt att det i lagen tas hänsyn till dessa verksamheter och dess eventuella kopplingar till Kulturmiljölagen.

Möjlighet att aktivt arbeta med samlingarna

Bohusläns museum ser mycket positiv på förslaget med aktiv förvaltning av samlingarna. En aktiv förvaltning möjliggör en ökad användning av samlingarna, möjlighet till kvalitativa förbättringar och att aktivt se över hur samlingarna speglar samhället ur olika aspekter. Då museet följer ICOM:s etiska regelverk är farhågorna om att museer skulle frestas att gallra i samlingarna av ekonomiska skäl

försumbara. Museet är väl medvetet om det förtroendekapital som finns i att museer bevarar sina samlingar under långa tider. En aktiv förvaltning innebär en större flexibilitet som kan göra samlingarna mer relevanta i sin samtid.

För Bohusläns museum har fyndfördelningen inneburit ett stort ekonomiskt åtagande och det är därför viktigt att finna lösningar för hur museet liksom andra regionala museer skall kunna ta ansvar för hela kedjan från arkeologisk undersökning till förmedling och förvaltning av arkeologiska föremål.

Museimyndighet

Bohusläns museum anser att utredningen inte tillräckligt väl motiverar tillskapandet av en ny myndighet. Museet delar utredningens syn på att kultursektorn präglas av splittring med många myndigheter – Kulturrådet, Riksantikvarieämbetet, Myndigheten för kulturanalys, Riksutställningar mm. – och att det finns stora behov inom sektorn som behöver analyseras, stödjas och utvecklas. Det förefaller därför som att en ny, tämligen liten, myndighet inte är svaret på problemen. Myndighet skulle behöva omfatta omvärldsanalys, stöd i digitala frågor, juridiskt stöd, statistik, analys, teknikutveckling, säkerhet, samlingsförvaltning mm. Till detta kommer att myndigheten både skall utdela bidrag och följa upp dem. Myndigheten blir eventuellt också tillsynsmyndighet för den nya lagen. Bohusläns museum instämmer i att behov finns att stärka sektorn men att man snarare borde se över existerande institutioner och eventuella sammanslagningar av dessa.

Att inrätta en museimyndighet innebär både för och nackdelar. En museimyndighet innebär en samlad myndighet för hela museisektorn stödd av en museilag. Detta stärker givetvis samverkan och stöd inom sektorn men riskerar samtidigt att skapa nya barriärer för samverkan med andra myndigheter och organisationer utanför sektorn. På regionalt håll har på flera håll ett samarbete växt fram med andra kulturinstitutioner som länsteatrar, länsmusik, hemslöjd m.fl. Att sluta museisektorn kan innebära ett alltför stort fokus internt med åtföljande försvagning av kontakter utom sektorn.

Bohusläns museum saknar också hur kulturmiljöarbetet skall behandlas. Ingår detta i den nya myndighetens ansvarsområde eller ligger det utanför? Arbetet med den yttre miljön, ute i landskapet, är en central del av de regionala museernas verksamhet. De flesta läns museer lägger upp till hälften av sin verksamhet utanför museibyggnaden och har ambitionen att nå de flesta invånare i sitt område. Denna verksamhet omfattar rådgivning till kommunernas samhällsbyggnadsavdelningar vad gäller kulturmiljön, besöksmålsutveckling, samverkan med skolor ute i kommunerna, undersökningar och utredningar av skilda slag rörande bebyggelse, näringslivsutveckling, arkeologi, kulturlandskap mm. Detta viktiga arbete måste ingå i det som en eventuell ny myndighet har ansvar för.

Bohusläns museum är generellt sett nöjda med det arbete som Riksutställningar utför. Omvärldsbevakningen är uppskattad, som också utredningen nämner, liksom armkroksresorna. Museet vill också framhålla flera, för museisektorn i allmänhet och läns museerna i synnerhet, viktiga utredningar om mångfald, HBTQ, framtidens museibesökare och nu senast om läns museernas ekonomiska situation. Bohusläns museum känner sig tveksamma till om en nedläggning av Riksutställningar till förmån för en ny mer slimmad myndighet gynnar sektorn.

Sedan Myndigheten för kulturanalys övertog statistikinämningen från Kulturrådet har kvaliteten på denna förbättrats och professionaliserats. Om en ny museimyndighet skapas är det ytterst viktigt att kvaliteten på statistiken bibehålls. Även denna myndighet har publicerat ett antal, för museerna,

viktiga rapporter bl.a. om kultursamverkansmodellen. Det är önskvärt att den regionala kultursektorn hålls ihop när den utvärderas så att inte museerna utreds för sig.

Kollegial granskning

Bohusläns museum är positiv till det förslag av kvalitetshöjande granskning som föreslås i utredningen. Det är viktigt att internationella erfarenheter kommer svensk museisektor till del så som föreslås i utredningen. Förslaget bör dock vidgas till att gälla hela museisektorn och inte bara de centrala museerna.

Nya statsbidrag

Bohusläns museum är positiva till inrättandet av ett nytt statsbidrag för samverkansprojekt i museisektorn. Däremot bör texten i 5§ i bidragsförordningen breddas till att omfatta mer än bara utställningsverksamheten.

För Bohusläns museum

Inga Göransson

Ordförande Stiftelsen Bohusläns museum